

# Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ  
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -  
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ  
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ενι: λαός: δύσεται ήμα  
δελή: πώ: δέ φοβάται την  
αλήθεια—ΥΓΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν  
οικοός της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΗΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1910

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 381

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ στον κ. Πάλλη.  
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερο-  
δίου (συνέχεια).  
ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ. Τα Σαβατόβραδα του «Νουμά».  
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Στους νέους της «Φοιτητικής  
Συντροφιάς» (Γράμμα πρώτο).  
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Στην Περσεφόνη (Ποίημα Giuseppe  
Lipparini).  
ΑΡ. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ. Προς την κοινωνική επανά-  
σταση.  
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Μια απόκριση (συνέχεια).  
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕ-  
ΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

## ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΤΗΣ 'ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ.

(ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟ)

Ἡ Συντροφιά σας δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ τοὺς  
χαροποιήσῃ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἔχουνε καθα-  
ρότερη τὴ συνείδηση τῆς ἰδέας ποὺ μᾶς δένει,  
στὴ γλώσσ᾽ ἀπάνου, καὶ τοῦ τρόπου ποὺ θὰ  
τὴν κρατήσῃ τὴν ἰδέα τούτη, μὲ στερεώτερα  
πόδια καὶ μὲ γοργότερο βῆμα, στὸ δρόμο ποὺ  
χρειάζεται.

Θυμήθηκα τοὺς στίχους ἀπὸ κάποιο μου  
ποίημα, τυπωμένο ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια στίς κο-  
λῶνες τοῦ «Νουμά»:

Καὶ τὸ πνεῦμα μου βλέπω νὰ τὸ ὑψώνουν  
διπλὰ φτερούγια,  
ἢ μοναξιά καὶ ἢ συντροφιά: δὲ φτάνει  
τὸνα φτερό, παράδωγμα μέσ' σπῆλαια,  
τὰ δυὸ σὲ ὑψώνουν ῥήγισσα, ὦ Ἰδέα! 1)

Κι ἀκόμα πῆγε ὁ νοῦς μου σὲ δυὸ σύλλο-  
γους συστημένους, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια,  
στὴν Ἀγγλία ὁ ἓνας, καὶ ὁ ἄλλος πάλε στὴ  
Γερμανία, γιὰ σκοποὺς ποὺ δὲν ἔχουνε σχεδὸν  
καμιάν ἀναλογία μὲ τὸ σκάρωμα τῆς δικῆς σας  
τῆς συντροφιάς. Μὰ γιατί τάχα πῆγε ὁ νοῦς  
μου σ' αὐτὰ τὰ δυὸ τάντικείμενα;

Ὁ πρῶτος σύλλογος ἐδῶ καὶ καμιά εἰκο-  
σαριὰ χρόνια συστήθηκε στὴ Λόντρα γιὰ τὴ  
μελέτη, τὴν ἐξήγηση καὶ τὴ διάδοση τῶν ἔρ-  
γων τοῦ μεγάλου ποιητῆ Ροβέρτου Μπράου-  
νιγγ. Σύγχρονος τοῦ Τέννισον, εἴτανε τόσο ἀντι-  
δημοτικὸς καὶ τόσο ἀδιάβαστος, ὅσο διαβάζο-  
ταν καὶ ὅσο ἀγαπημένος εἴτανε ὁ ποιητῆς τοῦ  
«Ἐνὼχ Ἀρδε». Κακογνωρισμένος καὶ παρα-

GIUSEPPE LIPPARINI

## ΣΤΗΝ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ

«Μέλιττα, ἡ ἀνοιξη—πῶς, δὲν τὸ ξέρεις;—μᾶς ἔρχεται αὐριο»,  
—Χτὲς λόγο μου φέραν οἱ νέοι.

Κ' ἐνοιῶσα μέσ' στὴν καρδιά μου τὸν ὕμνο σ' Αὐτὴ ποὺ ἐν-  
πνῶντας  
προβαίνει ἀπ' τὸν τροβαθὸν Ἀδῆ.

Εἶδα στὰ χέρια μου πλῆθος λουλούδια, στίς δράνες πλημύρα  
τοὺς ἄσπρους ἀνθοὺς μέσ' στὸν ἥλιο.

Βρέχει καὶ κρύβεται ἡ γῆ σὲ πυκνὰ συγγενέια μαγνάδια,  
καὶ πέρα βογγάει τάνκοριάλι.

Πάνου στὰ φέτρα ποὺ ἀνθίσουν, οἱ ῥέοι μεσ' ἀπὸ τὸν ἄντρον πέφτουν,  
κ' εἶναι ἀνοιξη τοῦτο γιὰ μένα.

Πένθος σκεπάζει τὴ γῆ, κυβερνᾷ τὴν ἀφέντης ὁ Χάρος.  
Ὡμέ, Περσεφόνη, ποῦ εἶσαι;

Μετάφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

πεταμένος. Ἐξαφνα ἓνα ρέμα ἀπὸ θάλασμα καὶ  
ἀπὸ λατρεία στὴν ποίησή του ἄρχισε σιγὰ σιγὰ  
νὰ κυλᾷ καὶ νὰ ξαπλώνεται. Ἐνας ἀπὸ τοὺς  
πραχτικώτερους τρόπους γιὰ νὰ γνωριστῇ καὶ  
γιὰ νὰ τιμηθῇ ὁ ποιητῆς καθὼς τοῦ ἔπρεπε,  
βρέθηκε πῶς εἴτανε καὶ ἡ σύσταση μιᾶς συν-  
τροφιάς ἀπὸ λογῆς θιασῶτες του.

Ὁ δεύτερος σύλλογος ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια  
γίνθηκε στὸ Φριβοῦργο γιὰ τὸ γνῶρισμα, γιὰ  
τὸ ζέτασμα, γιὰ τὴ μετάφραση καὶ γιὰ τὴ διά-  
δοση τῶν ἔργων τοῦ κόντε Γιομπινῶ (γνωστοῦ  
μας ἄλλοτε ἀρκετά, καὶ πολὺ παράξενα, κ'  
ἐδῶ), τοῦ γάλλου συγγραφέα κ' ἐθνολόγου, ποὺ  
εἴτανε φίλος τοῦ Βάγνερ ἀπὸ τοὺς πιδ στενοῦς,  
καὶ ποὺ περνᾷ σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς δάσκαλους  
καὶ ἀπὸ τοὺς πρόδρομους τοῦ Νίτσε. Ἐξῆσε κ'  
ἐκεῖνος κακογνωρισμένος καὶ παραπεταμένος.  
Ἐξαφνα ἓνας γερμανὸς τὸν ἀνακάλυψε καὶ  
γῦρο καὶ πρόθυμοι συνεργάτες του παρουσια-  
στήκανε πολυάριθμοι συμπατριῶτες του καθη-  
γητὲς καὶ πολυγνώστες τους, καὶ ἀνάμεσα στοὺς  
πολλοὺς αὐτοὺς μόνο καμιά δεκαριά φραντσέ-  
ζοι. Κ' ἔτσι κουρτίστηκε ἡ Gobineau—Vere-  
nigung.

Τί μοιάσιμο τάχα νάχουνε τὰ δυὸ τούτα  
παραδείγματα μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς νέας σας  
τῆς συντροφιάς; Σχεδὸν κανένα. Καὶ πολὺ πε-  
ρισσότερο κοντὰ θὰ στέκοταν ἡ συντροφιά σας  
μὲ τοὺς συνεταιρισμοὺς ἐκείνους ποὺ πλέκονται  
γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸ φάξιμο καὶ νὰ δυναμώ-  
σουν τὴν ἀγάπη λαογραφικῶν, ἐθνολογικῶν,  
πατριωτικῶν, κοινωνικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ  
λογῆς ἱστορικῶν κ' ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν, σὰ νὰ

ποῦμε, μὲ τὴν Ἑταιρία τὴ γλωσσικὴ καὶ μὲ  
τὴν ἄλλη τὴ λαογραφικὴ, ποὺ ἐδρεύουνε καὶ  
ποὺ δουλεύουν ἐδῶ στὴν Ἀθήνα, ἀνίσως κ' ἓνα  
μοναδικό, μὰ σημαντικὸ σημάδι δὲν ἔβαζε στὴν  
ἴδια τὴ γραμμὴ μιᾶς μακρυνῆς, μὰ πραγματι-  
κῆς καὶ αξιοσημείωτης συγγένειας τὸ φοιτη-  
τικὸ σας τὸ συμμαζωμὸ μὲ τὶς ἐταιρίες γιὰ τὸ  
Μπράουνιγγ καὶ γιὰ τὸν Γιομπινῶ.

Τὸ σημάδι τοῦτο ποὺ ταιριάζει τὰταίρια-  
στα εἶναι ἡ διόρθωση κάποιου κακοῦ, ἡ διαμαρ-  
τύρηση γιὰ κάποιο ἀδίκημα, τὸ διαλάλημα μιᾶς  
ἀλήθειας ποὺ δὲν τὴν ὑποφιάζεται ὁ πολὺς κό-  
σμος, τὸ λάτρεμα μιᾶς ὁμορφιάς ποὺ καταφρο-  
νιέται, ἡ ἀποκατάσταση τῆς τιμῆς ἐνὸς ποὺ  
στέκει σὰν κατάδικος ἀπὸ τὴν πρόκληση, ἀπὸ  
τὴν ἀμάθεια, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία, ἀπὸ τὴ συνή-  
θεια, ἀπὸ τὴ στενοκεφαλία, ἀπὸ λογῆς τύραν-  
νους καὶ λογῆς φωτοσβέστες. Ὅλα τούτα πρέ-  
πει νὰ τὰ στοχαστοῦμε καὶ πρέπει νὰ τὰ δια-  
βάσουμε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τοῦ Κατα-  
στατικοῦ σας, καί, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τοῦ πρώτου  
ἄρθρου τοῦ ποὺ διαλαλεῖ τὸ σκοπὸ «νὰ βοηθήσῃ  
τὴν καθιέρωση τῆς ζωντανῆς Ἑλληνικῆς γλώσ-  
σας σὲ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ γραφοῦ μας λόγου».

Εἶμαι προσωπολάτρης. Γιατὶ τὶς μεγάλες  
καὶ ζωοδότρες ἰδέες δὲν μπορῶ νὰ τὶς νοιώσω  
καὶ νὰ τὶς προσκυνήσω παρὰ σαρκωμένες ἀπά-  
νου στὰ μεγάλα τὰ πρόσωπα, καὶ συμβολισμέ-  
νες ἀπὸ κείμενα. Ἐπειτα κάποιοι ἄνθρωποι, πα-  
ραστατικοί, ἀντιπροσωπευτικοί, πολὺφυχοι, εἶναι  
σὰν ἰδέες. Μὰ καὶ κάποιων ἰδεῶν τὴν ἀξία καὶ  
τὴ χάρη δὲν μποροῦμε νὰ τὴν ἐννοήσουμε  
παρὰ σὰν τὶς μεταφέρουμε στὴ γνῶριμη τὴν  
τάξη κάποιων προσώπων, κάποιων ἀνθρώπων.  
Κάποιες ἰδέες, ἀνεξάρτητα καὶ ἀπὸ τὰ άτομα  
ποὺ θὰ τὶς ὑποστηρίξουν, ὁ ἀμαθὸς κόσμος τὶς  
βλέπει καὶ τὶς συμπαθᾷ, τὶς συχαίνεται καὶ τὶς  
τρομάζει καὶ τὶς πολεμᾷ, σὰ νάχουνε κορμὶ καὶ  
περπάτημα, χέρια, πόδια, φωνή. Ἀπόδειξη καὶ  
ἡ ζωντανή μας ἡ γλώσσα. Ἐφαγε χτυπιές καὶ  
ἄκουσε γιούχα, σὰ νὰ εἴτανε ἥρωας, ἡ μάρτυ-  
ρας, ἡ σκύλλα. Ὅπου ἡ ὁμορφιά τῆς θαματοურ-  
γεῖ σὲ κάποια γραφτὰ μνημεῖα, τὸν ἔπαινο τυ-  
χαίνει πολλὰς φορὲς νὰ τὸν πάρῃ ὅχι ἡ γλώσ-  
σα ποὺ τὸ ἔκανε τὸ θάμα, μὰ ὁ συγγραφέας  
ποὺ τὸ μεταχειρίστηκε πιδέξια γιὰ λογαριασμὸ  
του. Καὶ ὅπου κάποιος πρωτάρης δημοτικιστής,  
μὲ ὅλη τὴν καλὴ του θέληση, μεταχειρίστηκε  
κάπως ἄτυχᾳ τὸ ζωντανὸ τὸ λόγο, πολὺ περισ-  
σότερο ἀπὸ καίνονε βρῖσκει τὸ μπελᾶ τῆς ἡ  
γλώσσα, καὶ τὸ κάπως ἀμφίβολος ἐπιτυχίας  
μεταχείρισμά της γίνετ' ἐπιχείρημα γιὰ τὸν  
πόλεμο τῆς ἰδίας τῆς ἀρχῆς, τῆς ἰδίας τῆς  
ἰδέας, τῆς ἰδίας τῆς γλώσσας.

Τὴν ἰδέα τούτη, τὴν κακογνωρισμένη καὶ

1) Ὡδὴ στὸ θάνατο τοῦ Ἴψεν («Νουμάς» ἀριθ. 203).

τὴν παραπεταμένην, τὴ βρίσκετε στὸ δρόμο, ἔχετε τὴ συνείδηση πὺς εἶναι ἄξια προστασίας, τιμῆς, λατρείας, εἰστε ὁδηγημένοι ἀπὸ τὸ παρὰδειγμα κάποιων λιγοστών φωτισμένων ὁπαδῶν τῆς, ἐμπνευσμένων κηρύκων, γενναίων στρατιωτῶν τοῦ λόγου· τὴν περικυκλώνετε, τὴν χαιρετᾶτε μ' ἓνα χαιρετίσμα στρατιωτικόν, τῆς κάνετε σὰ μιὰ ψυχόρμητη διαδήλωση, τὴν βάζετε στὴ μέση, καὶ μ' ἐκείνη μαζί, ἐσεῖς μαζί παιδιὰ τῆς καὶ διαφεντευτές, ἐκείνη ὁδηγήτρα σας μαζί καὶ μητέρα σας, προστατευόμενη καὶ ἀγαπητική σας, ἀποφασίζετε νὰ ταξιδέψετε καὶ νὰ τριγυρίσετε σὲ κάποιους τόπους ποὺ δὲ θὰ μπορούσατε, ὑποθέτω, νὰ τοὺς περάσετε καὶ νὰ τοὺς γνωρίσετε· ἔτσι καὶ ὅμοια, καὶ ἀνίσως τὸ ταξίδι σας καὶ τὸ τριγύρισμά σας εἴτανε μοναχικά, καὶ ὅχι καθὼς τώρα, ξετυλιμένα μέσα στὴ συντροφιά.

Οἱ ἰδέες, καὶ αὐτὲς ποὺ φαίνονται πρὸ ἀταίριαστες ἀναμεταξύ τους, εἶναι καμωμένες γιὰ νὰ συνυπάρχουν. Τὶς πρὸ πολλὰς φορὲς σοφία σημαίνει νὰ μὴ λέμε ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, μὰ νὰ λέμε: καὶ τοῦτο καὶ κεῖνο. Μόνον ἡ ἀνάγκη προσωρινὰ μᾶς κάνει νὰ πολεμοῦμε γιὰ νὰ ἐξοντώσουμε σὰ νὰ εἴταν ὅλως διόλου ψέμα μιὰν ἰδέαν ποὺ ἐμποδίζει τὴν προκοπὴν μιᾶς ἰδέας ἄλλης ποὺ εἶναι γιὰ μᾶς ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ὁμορφιά. Θεμελιώνει· ἐπὶ τέλους καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τότε βλέπουμε πὺς καὶ ἡ ἀντίθετη καὶ ἡ ἀταίριαστη μ' ἐκείνη ἰδέαν, τὸ Ψέμα ποὺ διαλαλούσαμε, δὲν ἔφυγε ὁλότλητα, μὰ κάποιο τοῦ λείψανου ἄφησε, καὶ τὸ λείψανον ἐκεῖνο, τοποθετημένο σωστὰ κάπου, μεταχειρισμένο καθὼς χρειάζεται, ὑποτάσσεται στὴ νικητρία καὶ τὴ βοήθῃ. Ἐτσι τὰ τελώνια τῶν παραμυθιῶν, ἀπὸ κακοποιὰ καὶ ὀλέθρια, γινόντανε στὰ χέρια τοῦ μάγου, ὅργανα ὑπερετικά τῆς βουλῆς του. Στοχάζομαι πὺς ὅταν ἡ ζωντανή μας ἡ γλώσσα δικιωθῇ καὶ πάρῃ τὴ θέσιν ποὺ τῆς χρειάζεται, ὅταν ὁ δασκαλισμὸς θὰ εἶναι κάτι τι ἀνάλογο στὸ νόημα καὶ στὸ μάκρμα μὲ τὸ μεσαιωνισμό, καὶ κάτι πολὺ χειρότερο, ὅταν καὶ τῆς ἰδίας Πολιτείας οἱ νόμοι θὰ σκαλίζονται, καθαροὶ καὶ στοργυλοὶ, στὴν ἀσπρη πλάκα τῆς ζωντανῆς γλώσσας, καὶ δὲ θὰ κοκκινίξῃ ὁ **Λόγος** μπροστὰ σὲ «διορισμοὺς ἐθνικῶν ποιητῶν ἢ ἐθνοκηρύκων ἀπηλλαγμένων τοῦ ἰδιώματος τοῦ μαλλιαρισμοῦ», τότε θὰ βρεθῇ πὺς καὶ ἡ λεγόμενη καθαρεύουσα δὲν εἶναι ὅλως διόλου γιὰ πέταμα, γιὰτὶ δούλεψε κ' ἐκείνη, ὅχι μονάχα γιὰ τὴ γέννηση κάποιων ἀξιόλο-

γων ἔργων, μὰ καὶ ἄθελα, γιὰ τὴν πρόοδο καὶ γιὰ τὸ ξανασύλωμα τῆς ἀφιλιώτης ἀντιδικῆς, τῆς δημοτικῆς.

Μὰ ἴσαμε ποὺ νὰ ξημερώσουν τὰ χρυσὰ χρόνια, ἡ καθαρεύουσα πρέπει νὰ πολεμιέται ἥσυχά, ὑπομονητικά, συστηματικά, μεθοδικά, τεχνικά, ἐπιστημονικά, θαρρετά, μαζί μετρημένα καὶ παλληκαρίσια, ἐσκεπὰ καὶ συνετά, ἀλύπητα, σὰν ἓνα ἐθνικὸ κακόν. Τοῦτο ἀπαιτοῦν ἡ ἠθική, ἡ τιμή, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀνάγκη, ὁ ἐθνισμός, ὁ ἀνθρωπισμός, τὸ σέβας πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ὁμορφίαν, ὅ,τι συμφέρει στὸν κοινωνικὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅ,τι τὸνώνει τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐσωτερικόν. Ἐνα μέσο ἀπὸ τὰ λαμπρότερα γιὰ νὰ πάῃ μπροστὰ ἓνας πόλεμος σωστῆς σὰν ἐτοῦτον, εἶναι, νέοι μου φίλοι, μιὰ Συντροφιά σὰν τὴ δική σας. Φτάνει νὰ τῆς ρυθμίξῃ τοὺς χτύπους τῆς ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν γιομάτης ἀνυπόμονης καρδιάς κάποιος, καθὼς δὲν ἀμφισβῶν, νοῦς.

Θὰ ἤθελα νὰ μὴ σταματήσω στὸ γράμμα τοῦτο.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

## ΦΥΛΛΑΔΕΣ

### ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ\*

I'

#### ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΕΣ

Ἐλᾶτε, ρωμιόπουλες μου, ἔλᾶτε! Ἐλᾶτε νὰ κάμουμε μαζί σας χωριό. Τοὺς ἀφήσαμε κάτω στὴν Ἀγορὰ τοὺς λεγόμενους. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀνοιχτοκαρδὴ γειτονιά δική σας εἶναι τώρα. Κάθε πόρτα ὀρθάνοιχτη, κάθε κατώφλι πιασμένο. Ἀπὸ κοντὰ σας περνῶ καὶ μυρίζετε σὰ βασιλικὸς, σὰν ἀξεδίπλωτο μαντιλάκι, ὅ,τι βγήκε ἀπὸ μοσκομυρισμένο σεντούκι. Ἄν καὶ γέρος, μὰ ἡ δροσάτη αὐτὴ εὐωδιά σας φέρνει στὴν καρδιά μου ἀλλόκοτη τρεμουλίαν, κρυφὸ σπαρτάρισμα, κάτι ποὺ μὲ κάνει καὶ θαρρῶ πὺς ξανά-νιωσα καὶ θέλω κοντὰ σας νὰ μένω, νὰ σὰς κρυφομιλῶ, νὰ σὰς λατρεύω, νὰ σὰς λέω πὺς εἰστε σεῖς καὶ ὅχι ἄλλες, πὺς τέτοια μάτια καὶ τέτοια χεῖλη στὸν κόσμον δὲν τὰ εἶδα, καὶ πὺς κρῖμα, μεγάλο εἴτανε κρῖμα νὰ μ' ἀφήσετε νὰ μισέψω στὰ ξένα μικρὸ ἀγόρι καὶ νὰ σὰς στερηθῶ, ἐγὼ ποὺ μπορούσα

\*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

νὰ τρελλαθῶ γιὰ τὴν ἀγάπη σας, μέρα καὶ νύχτα νὰ σὰς τραγουδῶ καὶ νὰ μὴ χορταίνα.

Ἀκόμα δὲν ἦρθα κοντὰ σας, Νεράιδες μου, καὶ σὰς ἀκούω καὶ συντυχαίνετε, καὶ γελάτε, καὶ τὰ σκορπάτε στὸν ἀέρα τραγουδιὰ τὰ γέλοια σας καὶ τὰ λόγια σας βαλμένα σὲ σκοπὸ ποὺ οἱ πολιτισμένοι τῆς χώρας τονε λένε χωριάτικη προφορά! Κάθε τόνος τοῦ τραγουδιοῦ σας ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια σας βγαίνει. Τρομάζετε, καὶ ὁ τρόμος σας ξεχύνεται μὲ φιλὸ τσιριχτὸ ποὺ τοῦ κάκου ἀγωνίζονται μεγάλες τεχνίτρες νὰ τονε μιμηθοῦνε, καὶ τὰ γέλοια σας ἀντιλαλοῦνε στὸν ἀέρα σὰν κελαϊδήματα. Θυμώνετε, κ' ἡ ὀργισμένη φωνή σας ἀνεδοκατεβαίνει σὰν τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου. Λυπᾶστε, καὶ τὸ μυρολόγι σας πέτρες ραγίζει. Λέξη δὲ βγαίνει ἀπὸ τὸ χαριτωμένο σας στόμα ποὺ νὰ μὴν ἱστορῇ τὴν καρδιά σας. Τὰ λόγια σας εἶναι καθρέφτης ποὺ παρασταίνει τίς χιλίες τῆς ἀλλαγῆς. Στὴ χώρα οἱ πολιτισμένες οἱ ἀδερφάδες σας δὲν τὸν ἔχουν αὐτὸν τὸν καθρέφτη. Ἐκεῖνες ξέρουνε λόγια ποὺ κρύβουνε τίς λαχτάρεις, τοὺς καημοὺς, τίς χαρές. Ἡ μουσικὴ τῆς καρδιάς τους εἶναι τονισμένη ἀπάνω σὲ ξένο σκοπὸ. Ὡς κ' ἡ μιλιὰ τους ἀπὸ τὰ ξένα εἶναι φερμένη. Ψεύτικο λουλούδι βαμμένο μὲ δανεισμένες θωρίδες, ὅχι σὰν τὸ βότανο ποὺ φυτρώνει στὰ φυλλοκάρδια σας καὶ ἀνθίζει στὰ χεῖλη σας, ποὺ μοσκομυρίζει καὶ μὲ γλυκομεθάει αὐτὴ τὴν ὥρα.

Δὲ λέω πὺς δὲν τᾶχετε καὶ σεῖς τὰγαθαίκα ποὺ βγαίνουνε γύρω στὰ τριαντάφυλλα. Γυναίκες δὲ θὰ εἰσατε δίχως αὐτά. Μὰ ἡ φύση σας τόσο τέλεια, τόσο τρανὰ καθρεφτίζεται σὲ κάθε σας λόγο, σὲ κάθε σας κάμωμα, ποὺ σὰς βλέπει ἄνθρωπος καὶ λέει, — Ἀὐτὴ εἶναι ἡ γυναίκα· μὴ διαδάξῃς βιδλία νὰ τηνε νοιώσῃς. Μὴν προσμένῃς νὰ τῆς φύγῃ λόγος ἢ στεναγμός, ν' ἀπεικάσῃς τὸ τί συλλογιέται. Λαχταρεῖ; ἀγαπᾷ; μισεῖ; ζουλεῖ; κακίῳνει; Σώνει κοντὰ τῆς νὰ κάθεται, σώνει τὰ μάτια τῆς νὰ κοιτάξῃς, τὴ μιλιὰ τῆς ν' ἀκούς καὶ θὰ τὸ μάθῃς.

Ἐδῶ εἶναι τὸ χωριό, ἡ μάνα τῆς χώρας. Ἐδῶ βλαστίζουν καὶ ἀνθοβολοῦν ὅλα τὰνθρώπινα πάθη, ἔξω, στὸν ἀέρα, στὸν ἥλιο, ζωντανὰ καὶ δροσάτα λουλούδια, ὅχι στραγγισμένα μυρωδικὰ καὶ σὲ χρυσὲς μποτιλίτσες κρυμμένα.

Μπορεῖς, φίλε μου, νὰκούσῃς καὶ μερικὲς ἀνοιχτούτσικες κουθέντες ἐδῶ. Τίποτις δὲν τᾶχει ἡ μαριόλα ἐκείνη ἡ μικρὴ μὲ τὴ χοντρή τὴν πλεξούδα, τὸ σιγανὸ ποτάμι ποὺ κάθεται τώρα καὶ ἀκούγει τὴν κερὰ Φρόσω ποὺ συντυχαίνει γιὰ τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Ζανῆ τοῦ περιβολάρη, τίποτις δὲν τᾶχει νὰρχισῃ νὰ δηγᾶται στὴν πρώτη συνομιλήκη ποὺ ἀνταμώσῃ, τὸ τί ἔτυχε πέρσι σὰν παντρεύονταν ἡ μεγάλη τῆς ἀδερφή, τότες ποὺ ἀκουσε ὁ Ζανῆς ἀπὸ τὸ στρώμα του μιὰ πρωινὴ τὰ παιχνίδια καὶ περνούσανε γιὰ τὸ νίψιμο τοῦ γαμπροῦ, καὶ ἀπὸ τὴ βιάση του νὰ δῇ τὴν παρέαν ἔτρεξε μισόγυμνος στὸ παράθυρο. Τέτοια

## ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ\*

Θᾶπρεπε, ἂν δὲν εἴταν κάπως μακρὺ γιὰ τίς στήλες τοῦ φύλλου, νὰ παρᾶθετα ἐδῶ τὴ *Δέηση τῆς Μαρίας* καὶ τὸ δράμα τοῦ *Δάμπρον* ἀπὸ τὸ «*Δάμ. προ*», ὅπου ἡ ἔκφραση τοῦ ἀνθρώπινου, ποὺ εἶπα, παρουσιάζεται στὸν πρὸ τρανὸ βαθμὸ τῆς, τόσο τρανὸ ποὺ δὲν πιστέψω νὰ βρῶσκονταν ποιητῆς ἀπὸ τοὺς πρὸ μεγάλους νάρνηθεῖ νὰ τὸ ὑπογράψῃ. Εἶναι κιόλας τόσο γνωστό, ποὺ μπορῶ νὰρκεστῶ νὰ τὸ θυμίσω μόνο κ' ἐδῶ νὰντιγράψω ἀπὸ τὸ ἴδιο ποίημα ἓνα ἄλλο συντομότερο κομμάτι, ποὺ δὲ μένει πίσω σὲ καμμιά ἀπὸ τίς ἀρετὲς τῆς ποιήσεως τοῦ Σόλων-μου, οὔτε ἀκόμα στὸ ὑπέροχον δραματικὸ στοιχείον, ποὺ κάτεχε σὲ τόσο πολὺ βαθμὸ ὁ ποιητῆς τῶν «*Ἐλευτέρων πολιτοκρημένων*».

Μοῦ φαίνεται πὺς πάω καὶ ταξειδεύω  
Στὴν ἐρμιά τοῦ πελάγου εἰς τ' ὄνειρό μου·  
Μὲ τὸ κύμα, μὲ τ' ἀνέμους, παλεύω

\*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 380.

Μοναχὴ, καὶ δὲν εἶσαι εἰς τὸ πλευρό μου·  
Δὲ βλέπω μὲ τὸ μάτι ὅσο γυρεύω  
Πάρεξ τὸν οὐρανὸν ἔς τὸν κίνδυνό μου·  
Τόνε τηρᾶω, βόηθα, τοῦ λέω, δὲν ἔχω  
Πανί, τιμόνι, καὶ τὸ πέλαο τρέχω.

Κι' οὐ τέτοια τοῦ λέω, μέσα μὲ θάρρος  
Νά σου τὰ τρία τ' ἀρσενικά πετειοῦνται·  
Τοῦ καραβιοῦ τὰ ξύλα ἀπὸ τὸ βάρος  
Τρίζουν τόσο, ποὺ φαίνεται καὶ σκιοῦνται·  
Τότε προβαίνει ἀφρεύματος ὁ χάρος,  
Καὶ στρόνιμα αὐτὰ κρυφομιλαιοῦνται,  
Κι' ἀφοῦ ἔχουν τὰ κρυφὰ λόγια πωμένα,  
Δάμνον μὲ κατὶ κουπιὰ τσακισμένα.

Μ' ἓνα μικρὸ χαμόγελο στὸ στόμα  
Ἔρχεται ἡ κόρη ἐκεῖ καὶ μὲ σιμῶνει.  
Τῆς τυλίγει ἓνα σάβανο τὸ σῶμα,  
Ποῦ ἔς τὸν ἀέρα ὀλόασπρο φουσκάνει.  
Ἀλλὰ πλὴλ χλωμασμένο εἶναι τὸ χρῶμα  
Τοῦ χεριοῦ ποὺ ὁμωροστὰ μου ἀνισπῶναι,  
Καὶ τῆς τρέμει, ὅπως τρέμει τὸ καλάμι,  
Δείχνοντας τὸ σταυρὸ ἔς τὴν ἀπαλάμη.

Καὶ βλέπω ἀπ' τὸ σταυρὸ καὶ βγῶναι αἷμα·  
Μαῦρο μαῦρο, καὶ τρέχει ὥσαν τὴ βροχὴ·  
Μοῦ δείχνει ἡ κόρη ἀνήσυχον τὸ βλέμμα,  
Τάχα πὺς δὲ μπορεῖ νὰ μὲ βοηθήσῃ.  
Ὅσο ἐκεῖ τὰ κουπιὰ σχίζουν τὸ ρέμα,  
Τόσο τὸ κάνουν γύρω μου ν' αὐδέσῃ·  
Συχνοφῆγγει ἀστραπή, σχίζει τὸ σκότος,  
Καὶ τῆς βροντῆς πολυβρονίζει ὁ κρότος.

Καὶ τὰ κύματα πότε μᾶς πηδίζουν,  
Ποῦ ἔς τὰ νέφη σοῦ φαίνεται πὺς νὰ σαι,  
Καὶ πότε τόσο ἀνέλπιστα βυθίζον·  
Ποῦ μὴν ἀνοίξῃ ἡ κόλαση φοβάσαι·  
Οἱ κουπηλάτες κατὰ μὲ γυρίζουν,  
Βλασφημοῦν, καὶ μοῦ λένε· Ἀνάθεμά σε·  
Ἡ θάλασσα ἀποπάνου μας πηδαίει,  
Καὶ τὸ καράβι σύψυχο βουλιάει.

Μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια ἐνῶ ἔς ἐκείνη·  
Τὴν τρικυμιά, ποὺ μ' ἀνοίξε τὸ μνημα,  
Τινάζομαι μὲ βία, καὶ δὲ μ' ἀφίνει  
Νὰ βγάλω τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ κύμα,  
Βρίσκομαι ἡ ἔρμη ἀνάποδα ἔς τὴν κλίνη,  
Ποῦ ἄλλαις φοραῖς τὴ ζέστανε τὸ κρῖμα,